

Associacions culturals a Catalunya 2013

Núria Mutilva i Marta Llatcha. Gabinet Tècnic

El Departament de Cultura va iniciar l'any 2008 l'estudi del tercer sector cultural a Catalunya amb l'objectiu general de conèixer la realitat complexa de les fundacions, federacions i associacions culturals de Catalunya i dimensionar-ne l'activitat i els impactes socials i econòmics. Per tercer sector s'entén el conjunt d'associacions que desenvolupen activitats socials i sense ànim de lucre, i que no formen part del sector públic. Aquest informe pretén ser una continuació de la sèrie d'anàlisis de les diverses operacions estadístiques sobre el tercer sector cultural que es troben disponibles al següent [enllaç](#).

L'operació estadística d'enguany ha fixat com a univers objecte d'estudi un cens aproximat de 3.500 associacions culturals que tenen com a objectiu principal el desenvolupament de diferents activitats relacionades amb les tradicions i les expressions culturals d'arrel popular a Catalunya. S'han descartat aquelles associacions que, tot i fer alguna activitat cultural, aquesta no representa l'eix principal d'acció.

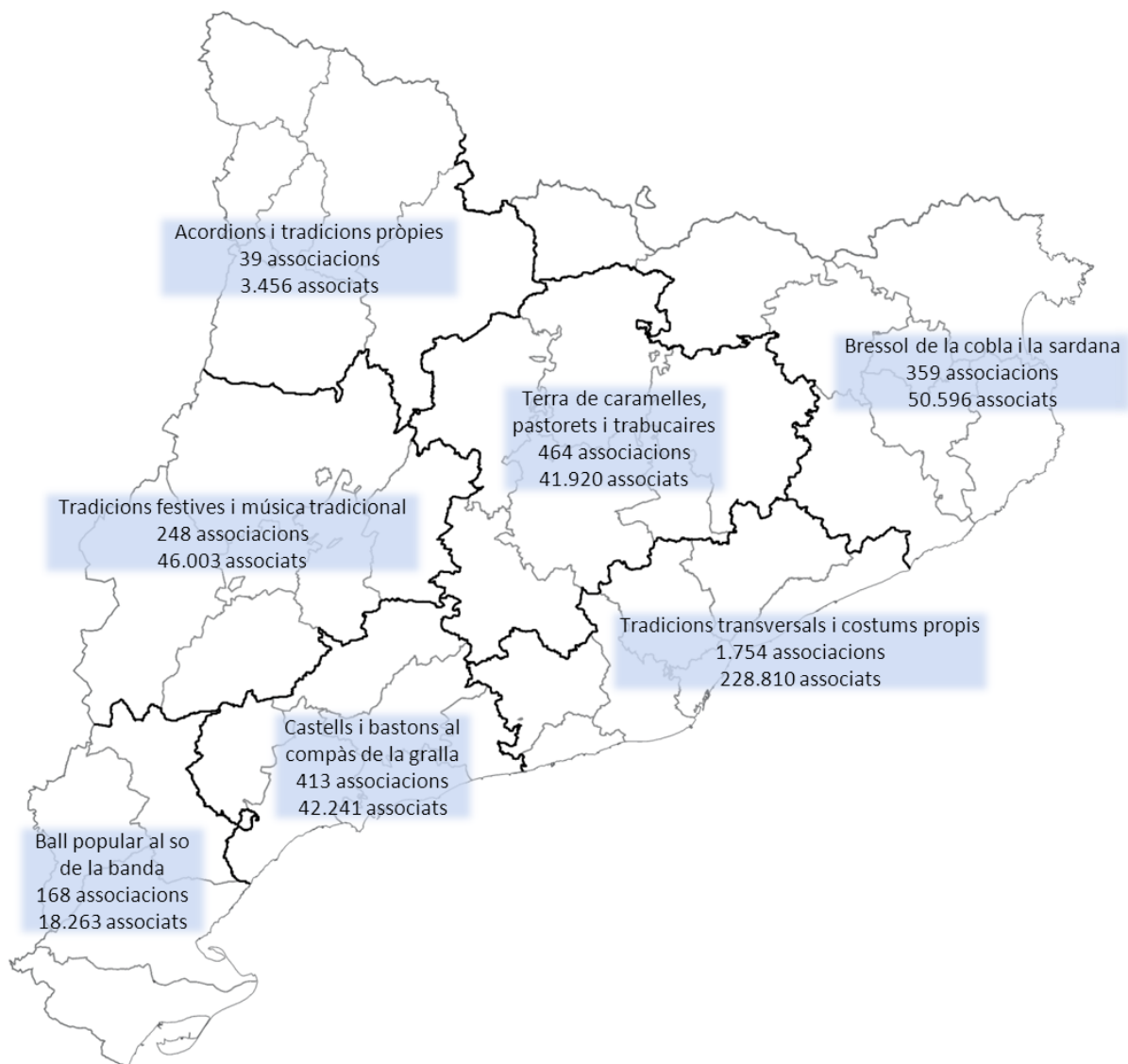
1. Resultats principals

L'Estadística d'associacions culturals 2013 es nodreix d'informació recollida de primera mà gràcies a la col·laboració de les entitats que hi han participat activament, a través de la resposta auto-administrada d'un qüestionari. La Taula 1 recull alguns dels resultats principals del treball de camp.

Taula 1. Resultats principals. 2013	
Associacions culturals a Catalunya	
Nombre d'associacions	3.445
Participants als òrgans de govern	25.290
Associats	431.290
Mitjana associats / associació	125
Personal	51.261
<i>Voluntaris</i>	48.995
<i>Remunerats</i>	2.266
Pressupost anual	(52 % de les entitats) Menys de 5.000 €

L'anàlisi de les respostes dels agents que conformen el tercer sector cultural dibuixa un panorama divers quant a la distribució territorial de les activitats culturals que practiquen les entitats. Així, hi ha elements festius que són presents tan sols en algunes demarcacions a causa del seu caràcter marcadament local, mentre que altres manifestacions culturals abasten la pràctica totalitat del territori català. El Mapa 1 presenta la distribució d'associacions culturals i el nombre d'associats a Catalunya amb algunes de les particularitats que caracteritzen les entitats de cada demarcació.

Mapa 1. Nombre d'associacions culturals i associats a Catalunya per àmbits territorials. 2013

A més, es fa palesa la potència d'un moviment associatiu complex i plural, amb voluntat de dinamisme i d'arrelament. De l'anàlisi detallada de les respostes de les associacions se'n poden desprendre consideracions destacables com ara:

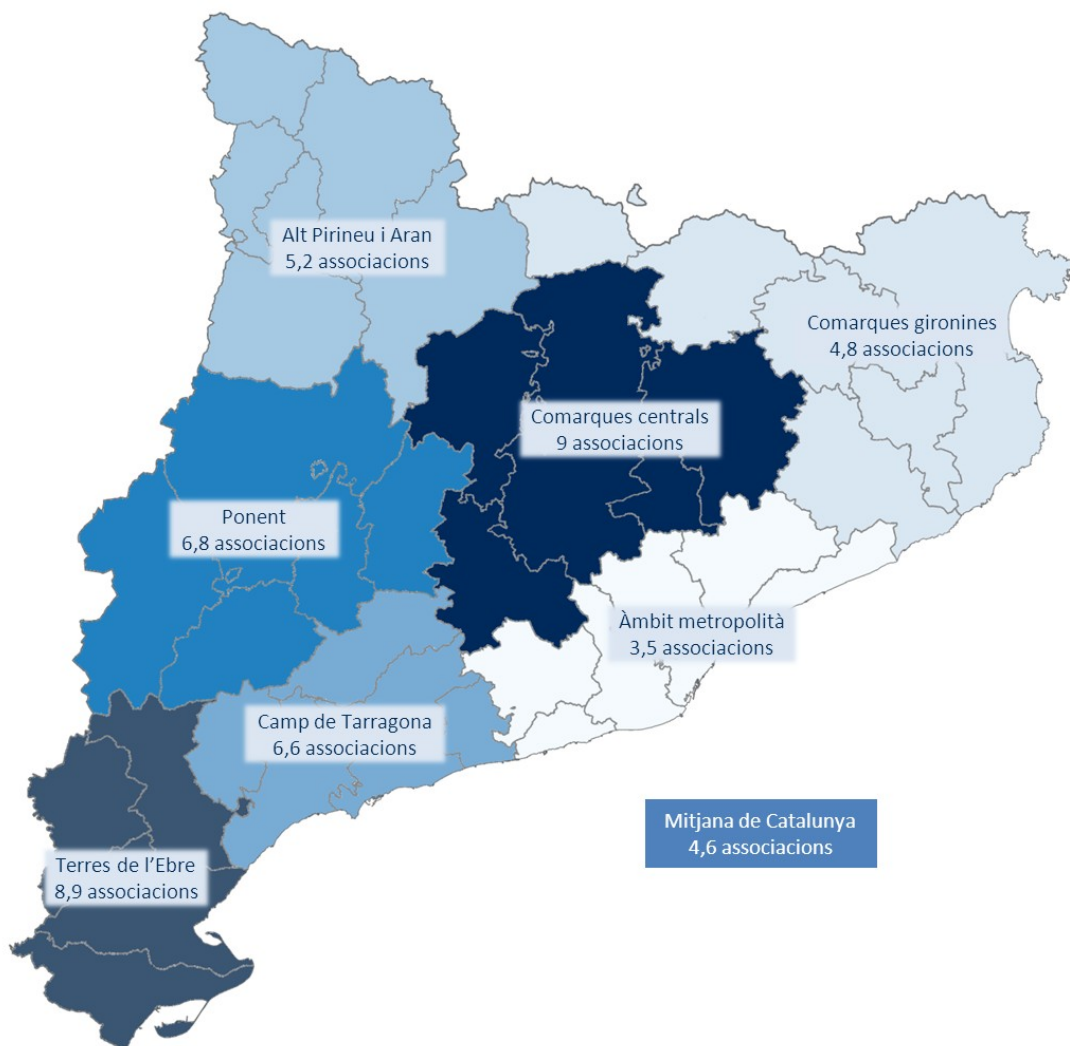
- ⇒ *En valor absolut, l'àmbit metropolità de Barcelona concentra gran part de les associacions culturals (la meitat de tot Catalunya), però els territoris amb la major densitat d'associacions per habitant són les Comarques centrals i les Terres de l'Ebre amb unes 9 entitats per cada 10.000 habitants.*
- ⇒ *La música, el ball, la dansa i les cercaviles i les tradicions diverses són els àmbits culturals predominants a les entitats arreu del país, que estenen les seves actuacions als territoris limítrofes de parla catalana seguint un criteri de proximitat geogràfica.*
- ⇒ *La majoria de les entitats es van crear en la fase de ressorgiment cultural després de la dictadura, tot i que ja al segle XIX existien entitats culturals a tots els àmbits territorials.*
- ⇒ *A l'àmbit metropolità, la participació en organismes de coordinació com ara federacions, agrupacions o coordinadores és molt superior a la resta de territoris d'interior o allunyats de Barcelona.*
- ⇒ *Tot i que la majoria d'activitats culturals estan esteses pel conjunt del territori català, hi ha una forta interrelació entre el nombre d'associacions que actuen en àmbits culturals concrets i el lloc d'origen d'aquestes tradicions i pràctiques culturals.*
- ⇒ *Les entitats compten amb 430.000 associats i mostren una tendència positiva, ja que s'han associat 3,3 membres nous per entitat de mitjana l'any 2013. Particularment bona és la dada de nous associats a les entitats castelleres: 15 membres.*
- ⇒ *En general, les entitats treballen amb poca infraestructura i recursos escassos: el 80 % utilitzen equipaments que els han cedit, el 95,6 % dels treballadors a les entitats són voluntaris no remunerats i la meitat de les associacions gestiona un pressupost anual de menys de 5.000 euros.*
- ⇒ *Malgrat que el 80 % de les entitats rep algun tipus de subvenció provinent de les administracions públiques, els ajuts només representen un 33 % dels seus ingressos anuals.*

2. Les associacions culturals a Catalunya

2.1. Les associacions arriben a tots els punts del territori, però amb diferent intensitat

L'any 2013 es consideren actives un total de 3.445 associacions culturals a Catalunya. En consonància amb l'alta concentració de població, la meitat de les entitats es troben a l'àmbit metropolità (50,9 %). En segon lloc se situen les comarques de la Catalunya central amb un 13,5 % de les entitats –tot i que en quart lloc en el rànquing de població–, seguides de les associacions al Camp de Tarragona (12 %) i de les comarques gironines (10,4 %). No obstant això, quan aquestes xifres es posen en relació amb la població de cada demarcació, els àmbits de les Comarques centrals i de les Terres de l'Ebre destaquen per tenir una densitat d'entitats per cada 10.000 habitants força més alta que la resta de territoris.

Mapa 2. Associacions culturals per cada 10.000 habitants a Catalunya segons àmbits territorials. 2013

2.2. La música, el ball i les tradicions són les activitats amb més penetració

En relació amb els àmbits culturals en què treballen les diverses entitats, es poden distingir dues tipologies d'activitats: les que es relacionen amb tradicions i costums d'arrel tradicional catalana i les que són manifestacions populars d'altres expressions culturals i artístiques.

Per davant de qualsevol altre tipus d'activitat, més de la meitat de les entitats culturals organitzen actes de caire musical. En aquest àmbit, és molt remarcable la forta implantació de la tradició coral a Catalunya, ja que gairebé un 40 % de les entitats amb activitat musical afirmen tenir un grup coral o orfeó. A continuació, al voltant d'un terç de les associacions culturals declaren emmarcar-se en l'àmbit de les tradicions diverses i també del ball, la dansa i les cercaviles.

Lleugerament per darrera, el teatre amateur, que recull algunes representacions d'arrel tradicional, és una activitat realitzada per una quarta part de les entitats, com mostra la Taula 2. Per altra banda, el foc és un element present a una multitud de tradicions catalanes i té manifestacions diverses arreu de la geografia catalana, tot i que la modalitat del correfoc és la que ha aconseguit estendre's d'una manera més homogènia.

També cal tenir present que la Festa Major és l'àmbit per excel·lència on es desenvolupen moltes tradicions i costums populars, fet que ressalta el caràcter de proximitat de les manifestacions culturals. En aquest sentit, el 12,6 % d'entitats que es consideren geganteres vinculen moltes de les seves activitats a la celebració de les festes majors. Finalment, malgrat tenir una importància reduïda respecte el total d'entitats, la tradició castellera és important sobretot en aquells territoris d'on és originària i, a més, està en clara expansió.

A banda de les tradicions i costums catalans, les entitats del tercer sector també realitzen altres expressions artístiques i culturals que no s'inclouen dins de l'àmbit dels costums tradicionals però que sí representen manifestacions populars de la cultura, atès que són impulsades des de l'àmbit associatiu. Destaquen en aquest grup les activitats de patrimoni (que engloba activitats d'arxiu, museus, biblioteques, patrimoni històric i arqueològic, estudis locals, etnografia i restauració), les de comunicació i les activitats audiovisuals. No obstant això, la penetració d'aquests àmbits culturals al teixit associatiu no és tan intensa.

Costums i tradicions	Total Catalunya	Expressions culturals i artístiques	Total Catalunya
Música	56,6 %	Patrimoni	16,4 %
Ball, dansa i cercaviles	30,4 %	Comunicació	15,8 %
Tradicions diverses ⁽¹⁾	33,3 %	Audiovisuals	12,8 %
Teatre	24,3 %	Literatura	7,5 %
Bestiari i foc	17,8 %	Arts visuals	7,1 %
Gegants	12,6 %	Projecció exterior de la cultura	9,3 %
Castells	3,9 %	Arquitectura i urbanisme	0,5 %
Artesania ⁽²⁾	7,3 %	Filosofia i humanitats	1,4 %
		Pensament contemporani	1,5 %

(*) Resposta múltiple

⁽¹⁾ Aquest apartat aplega les activitats de tres tombs, romeus i colles, festes, festivals i altres tradicions.

⁽²⁾ Activitats de puntaires i pessebristes.

2.3. El teixit associatiu entre la tradició i la modernitat

Les dades referents a l'any de fundació de les entitats indiquen l'existència d'un període important de regeneració del moviment cultural associatiu entre el 1975 i l'any 2000, fet que s'explica pel ressorgiment de la cultura popular catalana després de la dictadura.

Arreu del territori s'experimenta un gran creixement del nombre d'entitats, ja que en aquest període neixen al voltant del 50 % de les entitats avui existents, a excepció de l'Alt Pirineu i l'Aran, on un 50 % de les associacions són de creació recent, en ple segle XXI. No obstant això, no és gens menyspreable el fet que un 13,4 % d'entitats van ser fundades abans de l'any 1944 i que ja al segle XIX existien associacions culturals a tots els àmbits territorials de Catalunya.

Taula 3. Any de fundació de les associacions culturals a Catalunya. 2013

	Abans s. XVIII	s. XVIII	s. XIX	1900-24	1925-44	1950-75	1975-2000	Després 2000
Alt Pirineu i Aran	-	-	6,3 %	-	-	6,2 %	37,5 %	50,0 %
Terres de l'Ebre	-	-	3,0 %	7,5 %	4,5 %	7,5 %	55,1 %	22,4 %
Ponent	-	-	1,1 %	2,2 %	6,5 %	10,8 %	40,8 %	38,6 %
Comarques gironines	-	-	4,8 %	2,7 %	4,1 %	10,9 %	53,0 %	24,5 %
Camp de Tarragona	0,7 %	0,7 %	1,3 %	0,7 %	3,3 %	11,2 %	53,2 %	28,9 %
Comarques centrals	-	-	4,2 %	4,7 %	2,6 %	15,8 %	51,1 %	21,6 %
Àmbit metropolità	-	0,2 %	5,9 %	5,9 %	6,1 %	9,3 %	46,6 %	26,0 %
Catalunya	0,1 %	0,2 %	4,2 %	4,2 %	4,7 %	10,9 %	49,0 %	26,7 %

2.4. La inscripció a ens de coordinació és una característica metropolitana

Les entitats culturals poden inscriure's a altres organismes de major abast que usualment agrupen diverses entitats en forma de coordinadora, federació o agrupació. En aquesta qüestió, la pertinença territorial determina significativament la relació de les entitats amb aquests organismes aglutinadors. Així, la distància respecte de la capital provoca nivells més baixos d'inscripció a organismes, com recull la Taula 4, per als àmbits de l'Alt Pirineu i Aran i les Terres de l'Ebre. Contràriament, la centralitat de l'àmbit metropolità es tradueix en entitats més interconnectades.

El nivell territorial preferent per federar-se és el català, amb una presència molt minoritària d'organismes de l'estat espanyol, fins i tot per sota de la inscripció a organismes internacionals. El fet diferencial de les entitats de l'Alt Pirineu i l'Aran, que mantenen una taxa d'inscripció a organismes internacionals per sobre de la mitjana pot ser explicada amb tota probabilitat per la influència de la cultura occitana a la Vall d'Aran i a la situació fronterera del Pirineu.

Taula 4. Inscripció a organismes de les associacions culturals a Catalunya. 2013

	Org. catalans	Org. Estat	Org. internacionals	No inscrits
Alt Pirineu i Aran	22,8 %	0,1 %	5,2 %	75,0 %
Terres de l'Ebre	25,0 %	1,8 %	1,3 %	73,1 %
Ponent	45,1 %	0,0 %	1,2 %	58,0 %
Comarques Gironines	43,4 %	1,9 %	2,1 %	57,1 %
Camp de Tarragona	42,2 %	2,0 %	1,4 %	57,8 %
Comarques centrals	45,3 %	0,9 %	1,7 %	56,8 %
Àmbit metropolità	54,7 %	1,8 %	2,3 %	45,3 %
Total	48,3 %	1,6 %	2,0 %	54,0 %

3. Catalunya: territori ric i divers en cultura popular i tradicional

La desagregació dels resultats en funció dels àmbits d'actuació cultural i els àmbits territorials permet copsar les diferències entre territoris, quines activitats són pròpies d'una zona concreta i quines són practicades arreu de Catalunya. La música, el ball, la dansa i les cercaviles i les tradicions diverses són les activitats més practicades a tots els àmbits territorials, si bé la riquesa dels costums populars catalans fa que a cada territori es desenvolupin activitats amb particularitats pròpies. En general, hi ha una forta interrelació entre les activitats més arrelades a un territori i les originàries d'aquest mateix indret.

La idea de proximitat és present a tots els àmbits i per a totes les activitats culturals, ja que la gran majoria de les entitats desenvolupen les seves actuacions en el terreny del municipi o de la comarca. Tot i aquesta vocació de proximitat, és destacable la permeabilitat cultural amb els territoris limítrofes, ja que moltes entitats organitzen activitats amb la influència de tradicions culturals de la resta de territoris de parla catalana.

Als propers apartats s'analitza la tipologia d'activitat i la idiosincràsia de les associacions culturals en funció de l'àmbit territorial on s'emmarquen, a la recerca de patrons propis i particulars que demostrin la varietat i riquesa de la cultura popular i tradicional catalana. Així, apareixen marcades en blau les diferències i singularitats més destacades del comportament de les entitats culturals a cada demarcació territorial respecte la mitjana de Catalunya.

3.1. L'Alt Pirineu i l'Aran: acordions i tradicions pròpies

L'Alt Pirineu i l'Aran comprèn les comarques de l'Alta Ribagorça, l'Alt Urgell, el Pallars Jussà, el Pallars Sobirà i la Vall d'Aran, on s'han recollit dades de 39 entitats del tercer sector cultural, un 1,1 % del total. Aquí, la música, el ball, la dansa i les cercaviles i les tradicions diverses se situen per sobre de la mitjana de Catalunya quant a associacions que s'hi dediquen.

Pel que fa a la música, és especialment remarcable el nombre d'entitats que treballen en l'àmbit de l'acordió, activitat promoguda per la celebració anual de la Trobada d'Acordionistes del Pirineu a Arsèguel. A més, aquest instrument sol anar lligat a altres manifestacions de cultura popular i, d'aquesta manera, les entitats que impulsen l'acordió recuperen també els balls i les danses pròpies del Pirineu i d'algunes festivitats locals.

Quant a les tradicions populars, sobresurt la presència d'unes tradicions pròpies molt arrelades com ara la baixada de raiers pels rius o les falles de Sant Joan. En l'àmbit de la dansa conviuen dues realitats diferents. D'una banda, destaca la presència del ball popular amb associacions específiques de balls tradicionals de l'Alt Pirineu, com per exemple, el Ball dels Rigodons de Sort. Per altra banda, les entitats que fan promoció de la dansa doblen en percentatge la mitjana catalana.

Contràriament, les activitats de teatre tenen una presència significativament menor que a la resta de Catalunya i l'activitat castellera és inexistent. La Taula 5 recull les manifestacions culturals amb presència més significativa a l'Alt Pirineu i l'Aran.

Taula 5. Àmbits culturals destacats. 2013		
	Alt Pirineu i Aran	Catalunya
Ball popular	50,0 %	32,2 %
Acordionistes	40,0 %	4,3 %
Altres tradicions	37,5 %	14,6 %
Promoció de la dansa	33,3 %	17,2 %
Cornetes i tambors	20,0 %	12,5 %

Pel que fa a l'abast territorial, les entitats concentren la seva actuació al municipi i la comarca, i amb menor mesura a nivell català. La posició geogràfica del territori i l'especificitat de les pràctiques tradicionals expliquen aquestes dinàmiques i la freqüència més gran d'actuació i relació amb Andorra.

Taula 6. Abast territorial de les associacions. 2013		
	Alt Pirineu i Aran	Catalunya
Municipal	87,5 %	86,5 %
Comarcal	68,8 %	68,2 %
Catalunya	56,3 %	67,6 %
Andorra	12,5 %	7,4 %
Franja de Ponent	6,3 %	7,2 %

3.2. Les Terres de l'Ebre: ball popular al so de la banda

Les Terres de l'Ebre estan conformades per les comarques del Baix Ebre, el Montsià, la Ribera d'Ebre i la Terra Alta, on actuen 168 entitats culturals (4,9 % de les associacions). La música és la modalitat més estesa entre les entitats culturals ebrenques, a molta distància de qualsevol altre àmbit cultural. Per contra, la resta d'activitats tenen una incidència per sota de la mitjana de Catalunya.

En l'àmbit musical, destaca de forma superlativa el fet que la meitat de les entitats tenen bandes de música, tradició compartida amb el País Valencià, on les bandes són també una activitat molt arrelada. També en clau musical, un percentatge no gens menyspreable d'entitats es dediquen a altres activitats musicals pròpies de les Terres de l'Ebre, com ara les rondalles o les jotes, que tenen també una gran implantació al País Valencià i sobretot a l'Aragó, territoris limítrofs de les Terres de l'Ebre.

Associades a les bandes de música i als grups de xaranga es fan activitats de desfilades i majorets, que presenten una freqüència d'entitats que gairebé triplica la mitjana catalana. Pel que fa a l'àmbit teatral, destaquen les representacions de les Passions, ja que diversos municipis tenen una llarga tradició i entitats culturals especialitzades en aquest gènere.

Taula 7. Àmbits culturals destacats. 2013		
	Terres de l'Ebre	Catalunya
Bandes	50,0 %	10,9 %
Ball popular	45,0 %	32,2 %
Cornetes i tambors	20,5 %	12,5 %
Passions	17,6 %	6,9 %
Desfilades i majorets	15,0 %	5,2 %
Altres música	9,1 %	4,8 %

Les Terres de l'Ebre són la demarcació amb major nombre d'entitats que actua a nivell estatal; evidentment, la posició geogràfica adjacent provoca una relació intensa de les entitats culturals ebrenques sobretot amb el País Valencià i la Franja de Ponent.

Taula 8. Abast territorial de les associacions. 2013		
	Terres de l'Ebre	Catalunya
Estatal	34,3 %	23,0 %
País Valencià	29,9 %	8,8 %
Franja de Ponent	22,4 %	7,2 %

3.3. Ponent: tradicions festives d'antic i música tradicional

Les terres de Ponent agrupen les comarques de les Garrigues, la Noguera, el Pla d'Urgell, la Segarra, el Segrià i l'Urgell, amb un 7,2 % de les entitat de Catalunya, és a dir, 248 associacions culturals. La música, les tradicions diverses i el ball, la dansa i les cercaviles són les activitats més practicades per les associacions ponentines.

La desagregació d'aquestes categories mostra que l'àmbit musical està dominat per entitats que fan música tradicional, a banda de les corals, que són omnipresents. Els grups de grallers també són força presents a Ponent, però destaquen per sobre la mitjana de Catalunya les entitats que utilitzen cornetes i tambors i que acompanyen les colles de bestiar i foc i determinades tradicions festives.

Quant a les tradicions, tot i que els romeus i colles no impliquen gaire entitats en nombres absoluts –dominen les festes populars–, tenen molta més presència a les terres ponentines que a qualsevol altre indret de Catalunya. Pel que fa al ball, a Ponent són molt nombroses les colles sardanistes però ressalta especialment la incidència de les activitats de desfilades i majorets, el doble que al conjunt de Catalunya. Finalment, en àmbits més minoritaris convindria destacar el pes relatiu de les activitats museístiques i etnogràfiques i les representacions de pessebres vivents.

	Ponent	Catalunya
Etnografia	75,0 %	23,9 %
Sardana	44,8 %	35,9 %
Música tradicional	30,2 %	22,6 %
Museus	25,0 %	10,8 %
Pessebre vivent	21,1 %	10,0 %
Cornetes i tambors	18,9 %	12,5 %
Desfilades i majorets	10,3 %	5,2 %
Romeus i colles	8,1 %	2,0 %

Les entitats de Ponent desenvolupen les seves actuacions sobretot en l'àmbit de la proximitat (municipal i comarcal), alhora que mantenen una major relació amb la Franja de Ponent respecte d'altres territoris, per l'evident situació geogràfica limítrof.

	Ponent	Catalunya
Municipal	84,8 %	86,5 %
Comarcal	72,8 %	68,2 %
Catalunya	62,0 %	67,6 %
Franja de Ponent	18,5 %	7,2 %
Andorra	10,9 %	7,4 %

3.4. Les comarques gironines: bressol de la cobla i la sardana

Les comarques gironines comprenen l'Alt Empordà, el Baix Empordà, la Cerdanya, la Garrotxa, el Gironès, el Pla de l'Estany, el Ripollès i la Selva, amb 359 entitats del tercer sector cultural. Les activitats majoritàries coincideixen amb les de la resta de Catalunya, és a dir, dominen les activitats de música, les tradicions diverses i el ball, la dansa i cercaviles, si bé és força destacable també la importància del teatre.

A Girona, tant la música com el ball pivoten al voltant de la sardana i la cobla, l'agrupació de vent clàssica que l'acompanya. Tot i que la sardana és una de les danses populars més esteses arreu i el ball nacional de Catalunya, aquesta dansa concentra les seves mostres més antigues i intenses al territori gironí. Complementàriament a la sardana i la cobla, un nombre prou important d'entitats declaren comptar amb orquestres i, a més, en l'àmbit musical també té una rellevància considerable un gènere típic de la costa empordanesa, l'havanera.

Per altra banda, és interessant remarcar la presència de tradicions pròpies que no tenen entitat per considerar-se una categoria dins l'anàlisi però que recullen especificitats del territori. En aquest sentit, a les comarques gironines destaquen el Manípul de Manaies de Banyoles i altres formacions de Manaies de diverses poblacions com ara la ciutat de Girona o Verges. Per últim, els resultats indiquen una major proporció d'entitats d'artesans que es dediquen a la confecció de pessebres que a la resta de Catalunya.

Taula 11. Àmbits culturals destacats. 2013		
	Comarques gironines	Catalunya
Pessebristes	76,9 %	50,0 %
Sardanes	61,9 %	35,9 %
Corals i orfeons	47,4 %	38,7 %
Pastorets	37,8 %	29,9 %
Orquestres	21,1 %	7,9 %
Pallassos	18,9 %	10,0 %
Cobles	17,1 %	8,7 %
Havaneres	13,2 %	4,9 %

Pel que fa als àmbits territorials on desenvolupen les seves activitats, les associacions de les comarques gironines interactuen a nivell internacional en una proporció més alta que la mitjana catalana, tot i que la majoria d'actuacions continuen duent-se a terme en els àmbits de proximitat. Lògicament, la interrelació més forta amb altres territoris de parla catalana és amb la Catalunya Nord, situada en territori francès, a causa del veïnatge geogràfic.

Taula 12. Abast territorial de les associacions. 2013		
	Comarques gironines	Catalunya
Municipal	85,7 %	86,5 %
Comarcal	68,0 %	68,2 %
Internacional	24,5 %	19,6 %
Catalunya Nord	19,0 %	13,0 %

3.5. El Camp de Tarragona: castells i bastons al compàs de la gralla

L'àmbit territorial del Camp de Tarragona inclou les comarques del Tarragonès, l'Alt Camp, el Baix Camp, el Baix Penedès, la Conca de Barberà i el Priorat i compta amb 413 entitats culturals. Tot i que les activitats majoritàries al Camp de Tarragona segueixen el mateix patró que la resta de Catalunya, és a dir, la música, les tradicions diverses, el ball, la dansa i les cercaviles, destaca una proporció de l'activitat de bestiar i foc per sobre de la mitjana catalana, sobretot a causa de les associacions amb bestiar. Addicionalment, malgrat que les entitats castelleres són poques en nombres absoluts, tenen una representació més alta aquí que a la resta de Catalunya, per ser aquest àmbit territorial el lloc d'origen d'aquesta tradició.

Pel que fa a activitats concretes, les colles gralleres i les agrupacions de bastoners no només apareixen en major freqüència respecte el total de Catalunya sinó que també són les activitats més practicades al Camp de Tarragona en els àmbits de la música i la dansa. Aquesta dualitat és conseqüència que la gralla és un instrument que tradicionalment acompanya les agrupacions de bastoners i també l'activitat castellera.

Taula 13. Àmbits culturals destacats. 2013		
	Camp de Tarragona	Catalunya
Grallers	37,5 %	28,7 %
Bastoners	31,7 %	17,2 %
Ball de gitanes	9,8 %	6,7 %
Castells	5,3 %	3,9 %
Ball d'en Serrallonga	4,9 %	1,5 %

Dins el camp de la dansa, destaca la incidència del ball d'en Serrallonga i el ball de gitanes, balls populars típics del Camp de Tarragona. El ball popular, tot i que no representi una taxa superior a la mitjana de Catalunya, és especialment divers al Camp de Tarragona, ja que les entitats manifesten una pluralitat de balls tradicionals que acostumen a representar-se durant la celebració de la Festa Major (ball de Patatuf, ball dels 7 pecats capitals, ball de Sant Miquel, entre d'altres). Dins de la categoria de bestiar i foc és remarcable la tradició del ball parlat, model teatral del ball de diables amb parlaments de versots o sàtires per part dels diables, que és característic del Penedès, el Garraf i el Camp de Tarragona.

En relació amb els àmbits d'actuació territorial, es manté la predominança de l'activitat de proximitat, si bé es percep un increment de l'abast de les entitats a l'àmbit català. La presència de les colles castelleres en aplecs, trobades o certàmens a diverses contrades del territori català faciliten i fomenten aquestes relacions territorials. Les entitats del Camp de Tarragona actuen a tots els àmbits dels territoris de parla catalana, amb una intensitat més elevada que la mitjana catalana al País Valencià, les Illes Balears i la Franja de Ponent.

Taula 14. Abast territorial de les associacions. 2013		
	Camp de Tarragona	Catalunya
Municipal	86,8 %	86,5 %
Comarcal	79,6 %	68,2 %
Catalunya	75,7 %	67,6 %
País Valencià	13,2 %	8,8 %
Illes Balears	9,2 %	7,1 %
Franja de Ponent	8,6 %	7,2 %

3.6. Les comarques centrals: terra de caramelles, pastorets i trabucaires

Dins les comarques centrals s'hi compten l'Anoia, el Bages, el Berguedà, l'Osona i el Solsonès, i hi actuen 464 entitats culturals. Com a la resta del territori, hi predominen les activitats musicals, les tradicions diverses i la dansa, però en aquest cas, se'ls afegeix amb força el teatre. Tant aquesta darrera disciplina com les associacions de gegants tenen un pes significativament major a la mitjana de Catalunya.

Dins de la música, l'activitat principal es concentra en les colles de grallers que tot sovint van lligades a una altra activitat amb gran presència al territori, els grups geganters. Significativament destacables són les entitats dedicades a les caramelles, que són originàries d'aquestes contrades. Aquí les caramelles tenen una taxa d'activitat molt més elevada que a la resta del territori i són la segona activitat de cant més practicada a la Catalunya central després de les corals i els orfeons.

Altres particularitats de la demarcació inclouen la representació de l'obra nadalenca dels Pastorets com a gènere més destacat dins l'àmbit del teatre amateur, la presència de les colles de falcons malgrat ser originaris del Penedès o una incidència dels trabucaires molt superior a la mitjana catalana i, lleugerament més alta, de les festes dels tres tombs.

Taula 15. Àmbits culturals destacats. 2013		
	Comarques centrals	Catalunya
Pastorets	40,7 %	29,9 %
Grallers	36,8 %	28,7 %
Falcons	28,6 %	19 %
Caramelles	24,5 %	9,4 %
Trabucaires	20,7 %	11,5 %
Gegants	16,8 %	12,6 %
Tres tombs	13,7 %	11,8 %

L'àmbit territorial de les actuacions de les entitats del tercer sector cultural a les comarques centrals se circumscriu fonamentalment al municipi i la comarca. En relació amb la resta de territoris de parla catalana, les associacions d'aquesta demarcació segueixen el patró del conjunt de teixit associatiu català, sense una relació especialment intensa amb cap àrea, fet que es podria explicar perquè no limita geogràficament amb cap d'aquests territoris.

Taula 16. Abast territorial de les associacions. 2013		
	Comarques centrals	Catalunya
Municipal	88,4 %	86,5 %
Comarcal	68,9 %	68,2 %

3.7. L'àmbit metropolità: tradicions transversals i costums propis

L'àmbit metropolità comprèn les comarques de l'Alt Penedès, el Baix Llobregat, el Barcelonès, el Garraf, el Maresme, el Vallès Occidental i el Vallès Oriental i aplega 1.754 entitats del tercer sector cultural. En aquest territori estan registrades més de la meitat de les entitats catalanes, per tant, la seva caracterització coincideix amb el retrat del teixit associatiu cultural català, tot i que presenta, alhora, algunes particularitats.

Pel que fa a la música, les activitats més freqüents són les corals i orfeons, que són entitats enormement transversals al territori català. La tradició de la festivitat dels tres tombs se celebra amb una intensitat especial en aquesta demarcació, sobretot a causa de la gran implantació al Vallès. Així mateix, tot i que els grups de falcons són originaris del Penedès, actualment estan presents a l'àmbit metropolità i la Catalunya central.

Les particularitats respecte a la mitjana s'observen en l'àmbit del ball, ja que els esbarts són significativament més presents en l'àmbit metropolità que a qualsevol altra demarcació de Catalunya. El mateix passa amb el ball de gitanes, que té un arrelament més fort aquí i al Camp de Tarragona que a la resta del país.

	Àmbit metropolità	Catalunya
Corals i orfeons	43,3 %	38,7 %
Esbarts	29,7 %	19,6 %
Falcons	27,3 %	19,0 %
Teatre	26 %	24,3 %
Tres tombs	17,3 %	11,8 %
Ball de gitanes	11 %	6,7 %

Sense perdre el caràcter majoritari de proximitat, les entitats de l'àmbit metropolità actuen més freqüentment en l'àmbit nacional que la resta d'entitats del territori, segurament per la presència de més federacions, coordinadores i agrupacions d'associacions o a causa de la centralitat geogràfica, la capitalitat i el pes demogràfic. Quant a la relació amb la resta de territoris de parla catalana, aquesta centralitat fa que la taxa de relació no sigui especialment destacada amb cap àrea, si bé les seves actuacions són presents arreu.

	Àmbit metropolità	Catalunya
Municipal	84,3 %	86,5 %
Catalunya	71,8 %	67,6 %
Comarcal	60,3 %	68,2 %
Internacional	20,3 %	19,6 %

4. Catalunya viu un bon moment associatiu cultural

4.1. Més de 430.000 catalans estan associats a una entitat cultural

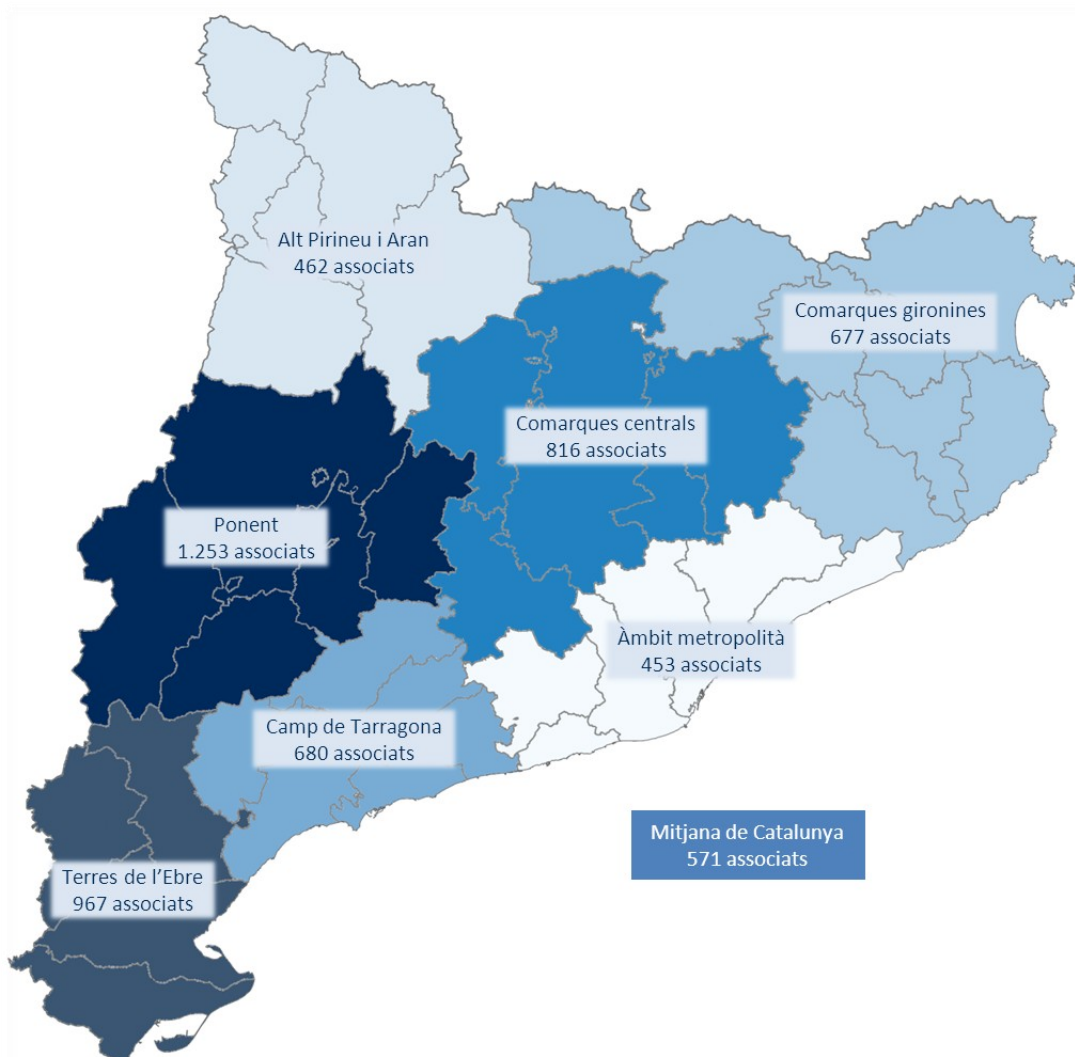
Les entitats del tercer sector cultural a Catalunya apleguen més de 430.000 associats l'any 2013, un 5,7 % de la població de Catalunya. Un 53,1 % d'aquests associats es concentren a l'àmbit metropolità, una xifra un pèl superior al percentatge d'entitats registrades en aquesta demarcació (50,9 %). No obstant això, pel que fa a la dimensió de les entitats segons el nombre d'associats, les entitats de Ponent lideren la classificació amb 185 socis per entitat. En segon lloc se situen les associacions de les comarques gironines i l'àmbit metropolità amb 141 i 130 membres, respectivament. La darrera posició l'ocupen les entitats de l'Alt Pirineu i Aran, fet que sembla indicar que no hi ha una correlació ni directa ni inversa entre la densitat de població d'un territori i la mida de les seves entitats.

Taula 19. Associats a les associacions culturals catalanes. 2013

	Nombre associats	Mitjana per entitat	Percentatge	Associats / 10.000 habitants
Alt Pirineu i Aran	3.456	88,6	0,8 %	461,6
Terres de l'Ebre	18.263	108,7	4,2 %	966,9
Ponent	46.003	185,5	10,7 %	1.253,1
Comarques gironines	50.596	140,9	11,7 %	677,5
Camp de Tarragona	42.241	102,3	9,8 %	679,9
Comarques centrals	41.920	90,3	9,7 %	816,5
Àmbit metropolità	228.810	130,5	53,1 %	453,9
Total	431.290	125,2	100,0 %	571,0

D'altra banda, atenent a la densitat d'associats per cada 10.000 habitants, les comarques de Ponent també presenten una participació més alta de la ciutadania al teixit associatiu cultural respecte a la resta de territoris, seguit de lluny per les Terres de l'Ebre i les comarques centrals. En aquest cas, l'àmbit metropolità ocupa el darrer lloc del rànquing a causa de la seva concentració demogràfica.

Mapa 3. Associats per cada 10.000 habitants segons àmbits territorials. 2013

En relació amb els àmbits culturals, els associats participen sobretot en entitats que es dediquen al ball, la dansa i les cercaviles (24,6 %) i la música (23,4 %), tot i que les associacions amb un volum de socis més elevat són les de colles castelleres amb una mitjana de 222 associats per entitat, per la mateixa idiosincràsia de l'activitat que requereix gran quantitat de persones.

El balanç d'altres i baixes de membres a les entitats fa pensar que l'associacionisme cultural català viu un bon moment de salut, ja que les associacions han vist créixer de mitjana en 3,3 el nombre de socis el 2013. La tendència positiva és especialment marcada per les entitats castelleres, amb 15,5 noves incorporacions per entitat de mitjana, fomentada per l'auge del món casteller en els darrers anys.

Pel que fa al perfil dels associats, l'anàlisi radiografia un món associatiu intergeneracional que tendeix a la paritat de sexes i on hi predomina l'origen autòcton dels membres. El tram d'edat més freqüent a les entitats culturals catalanes està entre els 45 i els 64 anys, amb el 28,8 % dels associats, seguit del tram entre 30 i 44 anys amb el 23,8 % dels socis. Des de la perspectiva de gènere, la presència d'homes és lleugerament superior (51,7 %) entre els associats i, per últim, 9 de cada 10 associats són nascuts a Catalunya.

4.2. Les associacions culturals tenen una estructura organitzativa sòlida

A Catalunya hi ha un total de 25.290 persones que, a més d'estar associades a alguna entitat cultural, pertanyen a la seva junta directiva. Les associacions culturals catalanes mostren una preferència pel model clàssic de gestió interna a través d'una junta directiva de mida moderada, amb poc més de 7 membres de mitjana, on hi té una rellevància destacada la fórmula tradicional de les reunions dels òrgans de l'entitat per sobre de les assemblees i les reunions entre tots els associats.

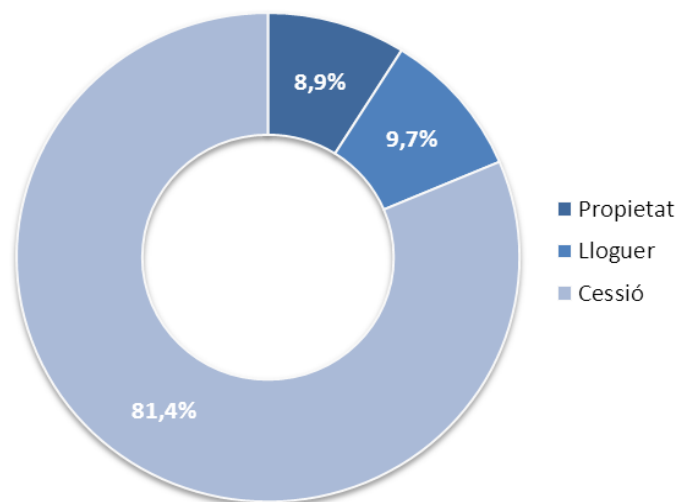
Taula 20. Membres de la junta directiva. 2013			
Membres junta directiva	Associats	Percentatge	Mitjana per entitat
25.290	431.290	5,9 %	7,3

Taula 21. Reunions de caire intern. 2013. Mitjana anual		
Reunions òrgans	Assemblees i reunions	Altres
10	2,9	1,8

5. Les entitats tenen certa dependència d'altres agents quant a disponibilitat d'infraestructura

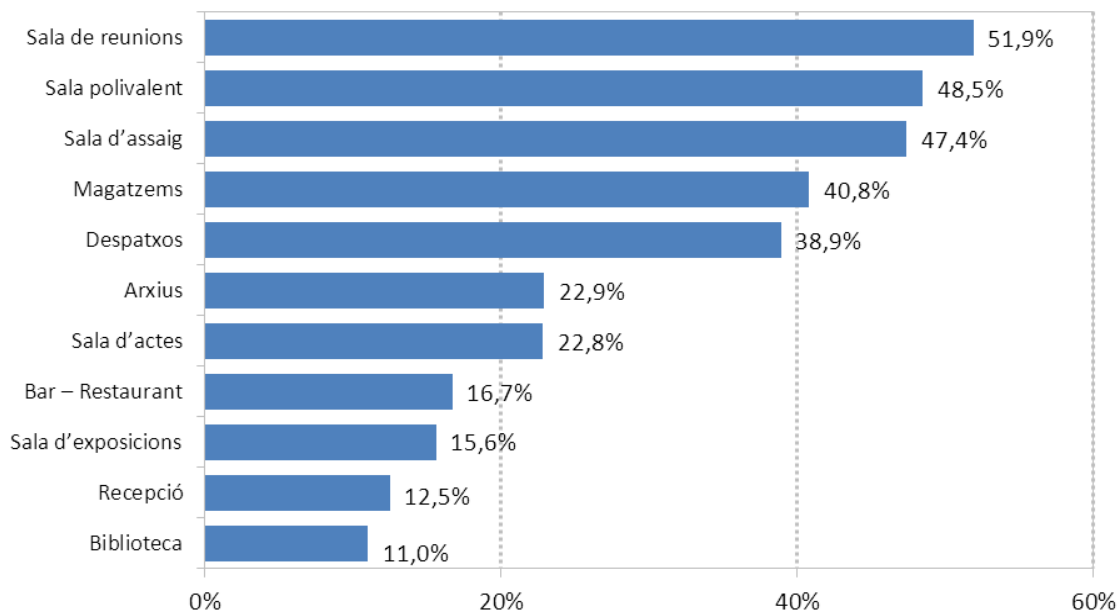
Les entitats culturals necessiten d'equipaments o locals on desenvolupar les seves activitats, dur a terme els assajos o emmagatzemar el material. La majoria d'associacions disposen d'aquests espais de manera exclusiva (71,9 %) i el règim de tinença principal és el de la cessió de l'equipament per part d'institucions públiques o privades.

Gràfic 1. Règim de tinença de l'edifici o seu principal de les associacions culturals a Catalunya. 2013

La majoria d'àmbits territorials presenten un comportament a l'entorn de la mitjana catalana pel que fa a règim de tinença de la seu associativa a excepció de l'Alt Pirineu i Aran, on pràcticament no existeixen entitats que lloguin un espai i, en canvi, el nivell de cessió d'equipaments és molt superior a la mitjana. Quant a l'exclusivitat de l'ús de la seu, també les entitats de l'Alt Pirineu i Aran s'escapen de la mitjana de Catalunya en el sentit que una proporció més gran d'associacions disposen d'un espai exclusiu (89,8 %). A l'altra cara de la moneda hi ha les entitats de les Terres de l'Ebre, que han de compartir la seu amb altres associacions en un 39,2 % dels casos.

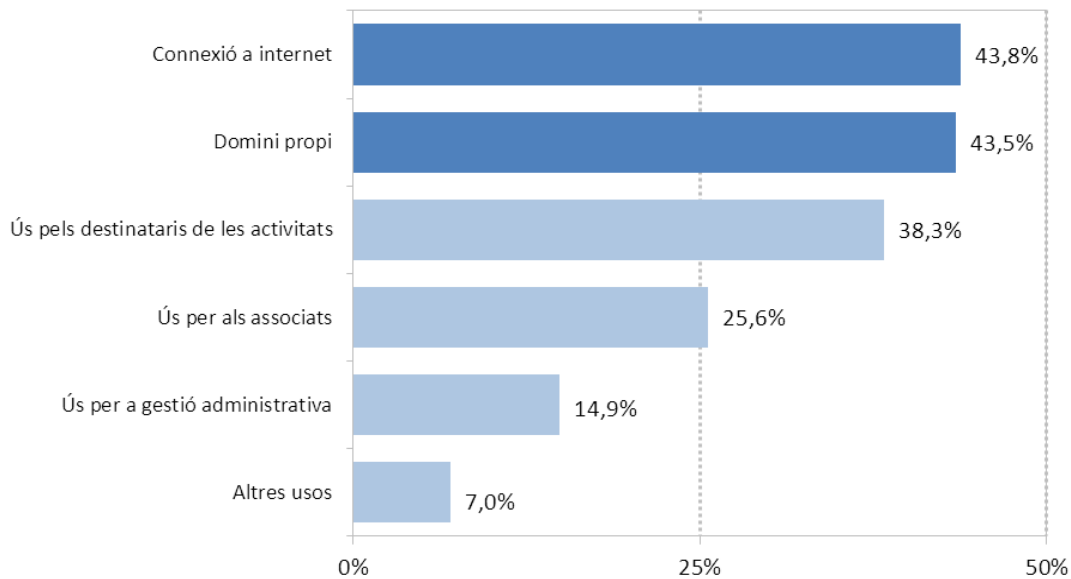
En general, les entitats disposen de locals senzills sense gran nombre d'instal·lacions, on hi predominen els espais multifuncionals com ara sales de reunions, sales polivalents i sales d'assaig. En relació amb les activitats culturals, s'observa una correlació lògica entre el tipus d'activitat que desenvolupen les associacions i els equipaments de què disposen. A tall d'exemple, les colles castelleres i les entitats de l'àmbit musical superen la mitjana catalana pel que fa a sales d'assaig, pels grups de bestiar i foc destaca la disponibilitat de magatzems on desen la pirotècnia i les figures i les associacions de teatre disposen en més proporció de sales d'actes.

Gràfic 2. Equipaments de la seu principal de les associacions culturals a Catalunya. 2013

En termes generals, una quarta part de les entitats culturals catalanes tenen els seus edificis lliures de barreres arquitectòniques per a discapacitats. Curiosament, aquesta adaptació a les necessitats de mobilitat dels discapacitats és especialment significativa als equipaments de les colles castelleres, seguits pels espais dedicats a les arts visuals, amb la meitat d'instal·lacions adequades, just el doble que la mitjana a tot el país.

Quant a l'ús de les noves tecnologies, els resultats són força discrets. Les entitats culturals que disposen de connexió a internet són menys de la meitat del total. No obstant això, hi ha una variació prou important entre les associacions segons les activitats que practiquen, ja que, per exemple, més de 6 de cada 10 entitats dedicades a les arts visuals i l'audiovisual estan connectades a la xarxa. Territorialment, l'àmbit metropolità és on hi ha més entitats amb internet.

Pel que fa a la tinença d'un domini propi, el nombre d'entitats que responen afirmativament tampoc arriba a la meitat del total. De tota manera, les colles castelleres se situen al capdavant del rànquing d'entitats culturals amb domini propi a una distància aclaparadora de la resta d'entitats. Concretament, el 96,4 % de les colles castelleres disposen de domini propi a internet, fet que demostra una voluntat clara de projecció de les seves actuacions i de captació de nous socis. L'ús principal de les eines informàtiques és el d'informar de les activitats de l'entitat als no associats, és a dir, la difusió de l'entitat cap a l'exterior.

Gràfic 3. Equipaments ofimàtics disponibles a les associacions culturals a Catalunya. 2013

A nivell de llengua, el català és el marc lingüístic de l'associacionisme cultural al nostre país, ja que domina clarament el gruix de comunicacions internes entre membres i amb els destinataris de les activitats de les entitats. Així, el 92,3 % de les associacions redacten els correus electrònics en català, a una distància més que considerable del 13,4 % d'entitats que fan ús de la segona llengua del rànquing, el castellà. A més, un 60,3 % de les associacions tenen pàgina web informativa en llengua catalana, 10 vegades més que el nombre d'entitats que difonen els seus continguts en llengua castellana. Finalment, l'anglès, el francès i l'aranès apareixen a les comunicacions de manera testimonial.

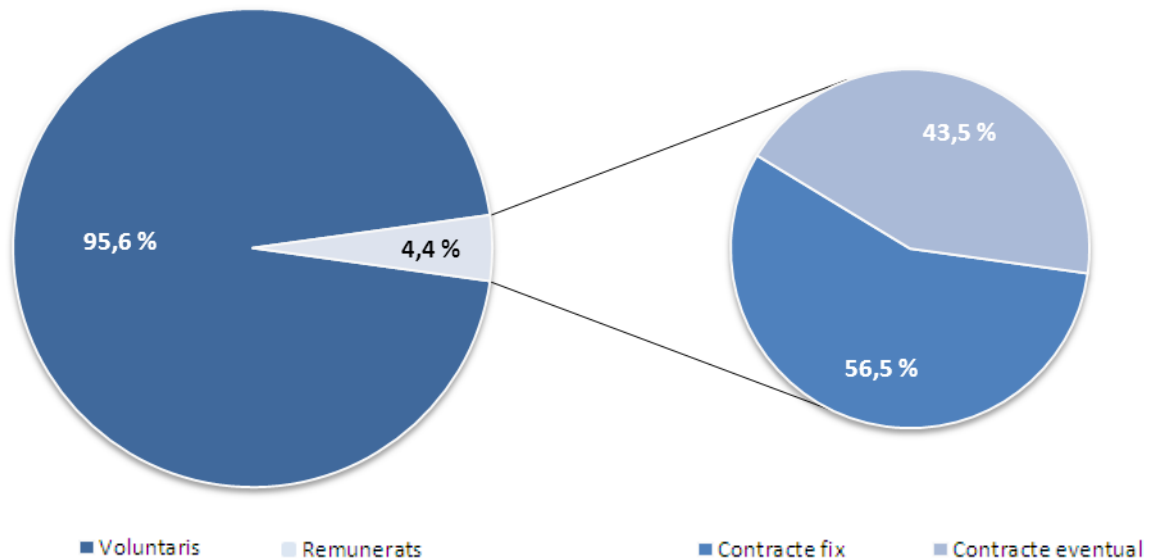
6. El treball voluntari és vital per a les entitats

A les entitats culturals del tercer sector de Catalunya hi treballen 51.260 persones que gestionen el funcionament diari de l'associació, de les quals un 53,1 % són homes. A nivell territorial, el Camp de Tarragona acull les entitats amb més homes (59,2 %) i a l'Alt Pirineu i Aran s'hi troben les entitats més feminitzades (54,4 %). Pel que fa al tipus d'activitat de les entitats, hi ha una forta presència masculina a l'àmbit audiovisual i als grups de bestiar i foc (66,7 % i 61,1 %, respectivament), mentre que les dones són majoria als àmbits de la comunicació (59,8 %) i al ball, dansa i cercaviles (54,4 %).

Malgrat la xifra considerable de treballadors que tenen les entitats culturals, la immensa majoria d'aquest col·lectiu treballa de manera voluntària, és a dir, no remunerada. De fet, per cada treballador remunerat de l'associacionisme cultural català hi ha 22 persones treballant voluntàriament, per tant, cal destacar aquest immens capital humà i social del teixit associatiu a Catalunya. Tanmateix, hi ha certes divergències entre àmbits territorials, com ara el fet que a Ponent i a les Terres de l'Ebre el nombre de treballadors remunerats s'elevi fins al 7,4 % i 8,8 %, gairebé el doble de la mitjana de Catalunya. Per contra, a l'Alt Pirineu i Aran, tan sols un 0,2 % dels treballadors reben una remuneració per la seva feina.

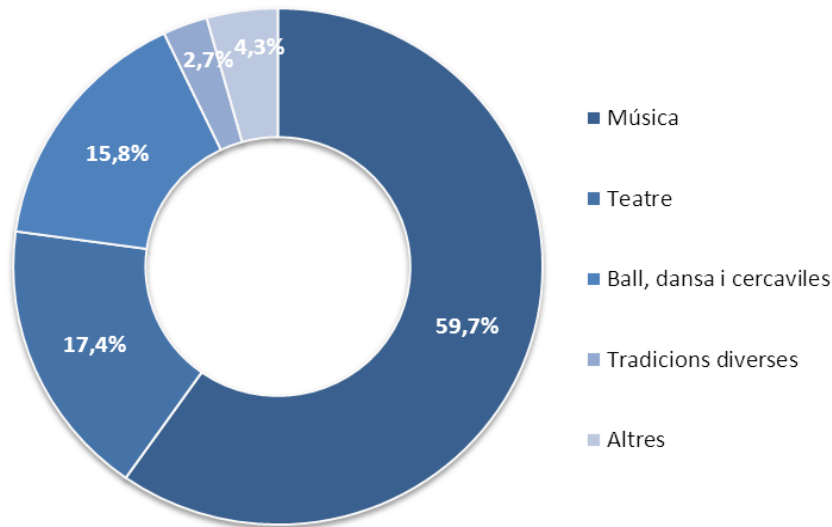
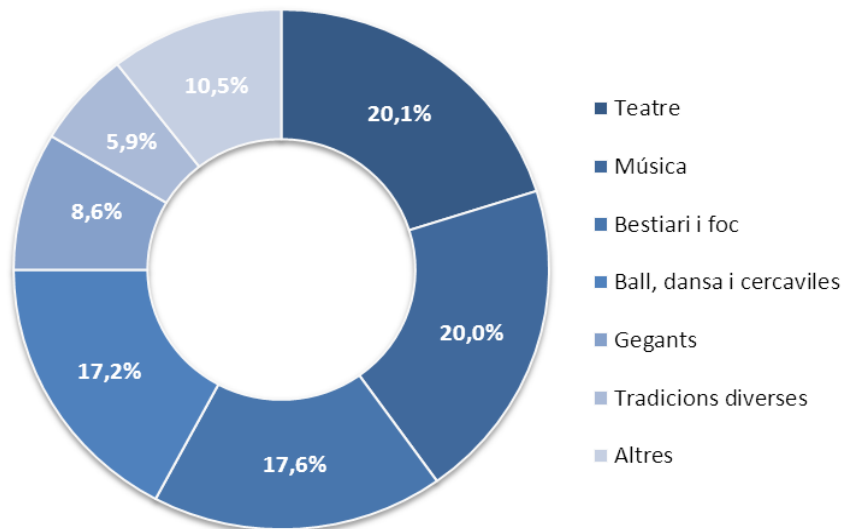
Pel que fa als àmbits d'actuació, la música s'erigeix com l'activitat que és capaç de remunerar a una proporció més elevada dels seus treballadors (12,1 %) i es contraposa a sectors com ara els castells, el bestiar i foc o els gegants, on pràcticament la totalitat de persones són voluntàries.

Gràfic 4. Personal voluntari i remunerat de les associacions culturals a Catalunya. Relació contractual del personal remunerat. 2013

Els treballadors remunerats poden tenir diferents graus d'estabilitat laboral segons si estan contractats de manera fixa o eventual. Si bé a nivell català hi ha un cert equilibri entre aquests dos tipus de relació contractual per als treballadors del teixit associatiu cultural, lleugerament decantada cap a la contractació fixa (56,5 %), l'anàlisi més detallat revela idiosincràsies molt diferents tant a nivell territorial com sectorial. Així, mentre que a Ponent el percentatge de personal fix arriba al 82,7 %, al Camp de Tarragona només són fixos el 17,4 % dels treballadors de les entitats. La mateixa divergència s'observa entre les entitats segons l'activitat a què es dediquen: les associacions de tradicions diverses aconsegueixen ocupar de manera fixa el 84,4 % dels seus treballadors, encara que no siguin gaires persones en termes absoluts. Per contra, el 71 % dels treballadors d'agrupacions teatrals són eventuals.

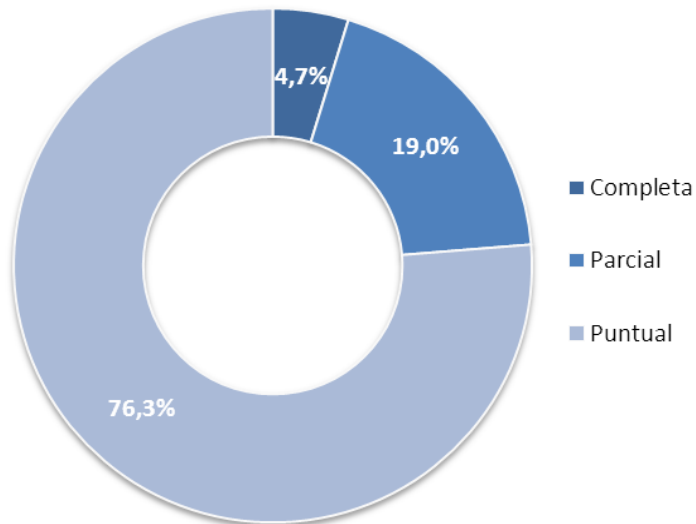
Quant a la distribució de personal per sectors d'activitat, gairebé la totalitat dels treballadors remunerats (93 %) i més de la meitat dels voluntaris (57 %) es concentren en tres àmbits: el musical (amb el 60% dels treballadors remunerats i el 20% dels voluntaris), el ball, dansa i cercaviles i el teatre, com s'observa als gràfics 5 i 6.

Gràfic 5. Percentatge respecte el total del personal remunerat segons sector d'activitat. 2013**Gràfic 6. Percentatge respecte el total del personal voluntari segons sector d'activitat. 2013**

En relació amb el nombre d'hores que treballa aquest personal, en consonància amb el seu caràcter eminentment voluntari i informal, la majoria té una dedicació puntual a l'entitat (76,3 %) mentre que el nombre de persones que dediquen la jornada completa a l'associació és molt residual (4,7 %). La dedicació puntual es defineix com a col·laboració esporàdica d'alguns cops a la setmana o al mes. Les entitats de les comarques gironines i les Terres de l'Ebre presenten un nombre més alt de persones que es dediquen completament a les activitats de les associacions (11,5 % i 9,8 %, respectivament) en contraposició a l'Alt Pirineu i Aran i les comarques de la Catalunya central, on la dedicació completa és pràcticament inexistent i predomina la puntual (92 % i 84,7 %, respectivament).

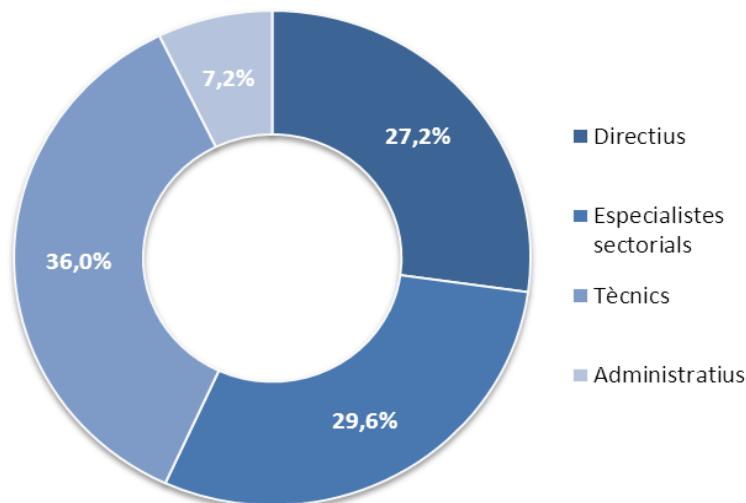
La música és l'àmbit cultural que aconsegueix un nombre més gran de personal totalment dedicat a les entitats, amb el doble de la mitjana catalana i, a més, amb una quarta part del personal amb dedicació parcial (entre el 40 % i el 80 % de la jornada). A l'altre extrem se situen les entitats de teatre, gegants i bestiari i foc, amb més d'un 80 % del personal amb dedicació puntual.

Gràfic 7. Dedicació del personal de les associacions culturals a Catalunya. 2013

Quant a les funcions que desenvolupa el personal, es reparteixen bastant equitativament entre tècniques, especialistes sectorials i directives, per aquest ordre, i queden relegades les tasques administratives amb un 7,2 % del personal. L'Alt Pirineu i Aran, però, destaca per l'alt nombre de càrrecs directius de les seves entitats (60,2 %) i a Ponent les tasques tècniques superen la mitjana en 11 punts percentuals. A nivell de sectors d'activitat, les associacions dedicades al patrimoni, l'audiovisual i els balls, danses i cercaviles disposen també de més personal tècnic que la resta d'entitats.

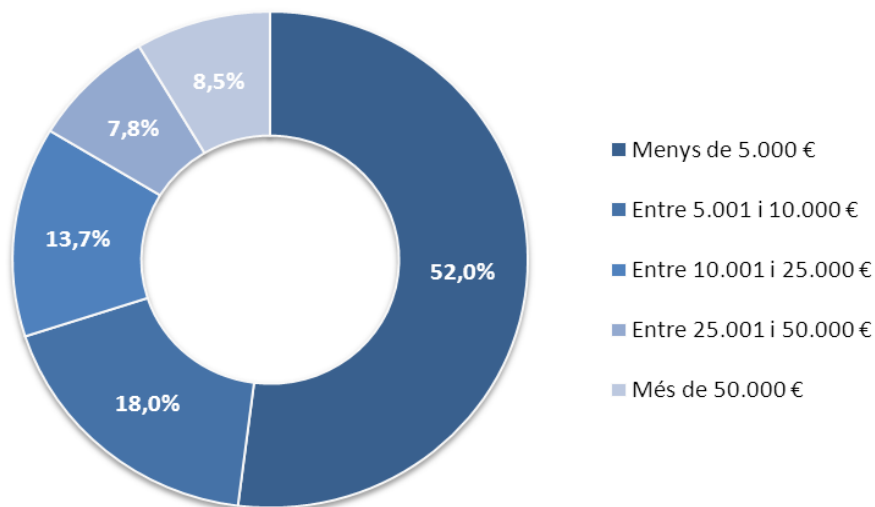
Gràfic 8. Funcions del personal de les associacions culturals a Catalunya. 2013

7. Pressupost reduït i dedicat a les despeses quotidianes

L'afirmació que el teixit associatiu cultural català està format per una densa xarxa de petites organitzacions combinada amb algunes de més envergadura s'entén quan s'observa que més de la meitat de les entitats culturals catalanes han gestionat el 2013 un pressupost inferior als 5.000 euros. A més, d'entre totes aquestes entitats que no arriben als 5.000 euros de pressupost, el 65,4 % tenen uns recursos inferiors als 3.000 euros. A l'extrem contrari, tan sols un 8,5 % de les associacions disposen de més de 50.000 euros anuals.

Gràfic 9. Pressupost anual de les associacions culturals. 2013

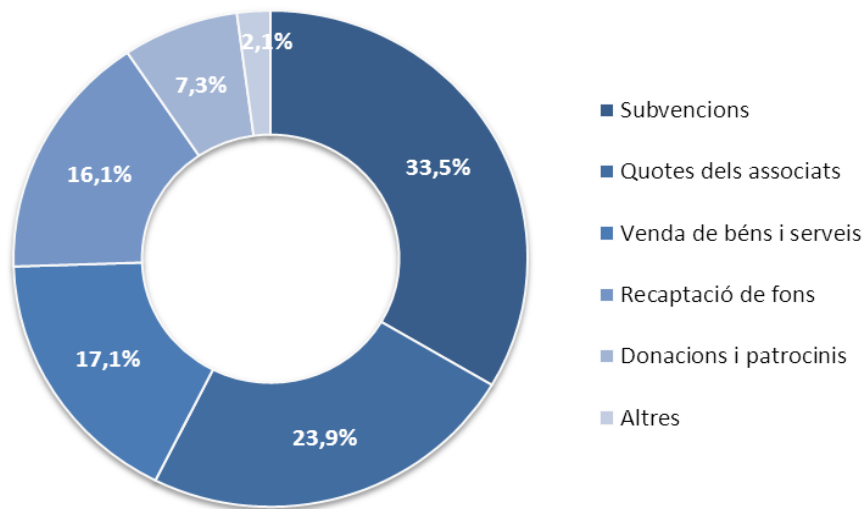
Pel que fa als sectors culturals, les entitats geganteres, el bestiar i foc, les associacions dedicades a la comunicació i els audiovisuals tenen uns pressupostos concentrats a la banda baixa. El 46,7 % de les entitats geganteres tenen pressupostos inferiors a 3.000 euros, i arriben fins al 85 % quan es tracta de recursos per sota els 10.000 euros. Els pressupostos de grups de bestiar i foc són inferiors a 3.000 euros en el 36,2 % dels casos, i ascendeixen al 84,5 % quan es té en compte el límit dels 10.000 euros. Finalment, al voltant del 80 % de les associacions de comunicació i audiovisuals tampoc no superen aquest límit.

A l'altre extrem, les entitats dedicades a les arts visuals amb pressupostos per sobre els 25.000 euros són el 46,9 % del total. En el cas de les colles castelleres, el 42 % de les entitats gestionen recursos per sobre dels 25.000 euros, arribant fins al 76,4 % de les entitats si fixem el llindar mínim als 10.000 euros.

Curiosament, les entitats vinculades al teatre amateur segueixen una tendència força semblant al conjunt de les entitats catalanes excepte al tram superior als 50.000 euros, on se situen el 15,4 % de les associacions, gairebé el doble de la mitjana catalana.

Pel que fa als ingressos, una tercera part dels recursos procedeix de subvencions de diverses administracions públiques. En segon lloc, les entitats es nodreixen de les quotes dels seus associats i també de la venda de béns i serveis i recaptació de fons. Així, malgrat que les subvencions són la partida d'ingrés més important, no hi ha una dependència total d'aquestes ajudes, ja que la majoria de les entitats també aconsegueixen força recursos amb finançament propi. Per contra, les donacions i els patrocinis tenen una importància mínima a l'hora d'aconseguir recursos per a les entitats, atribuïble, entre d'altres coses, al poc incentiu fiscal que existeix respecte del mecenatge a entitats culturals sense finalitat lucrativa.

Gràfic 10. Ingressos de les associacions culturals per tipus d'origen. 2013

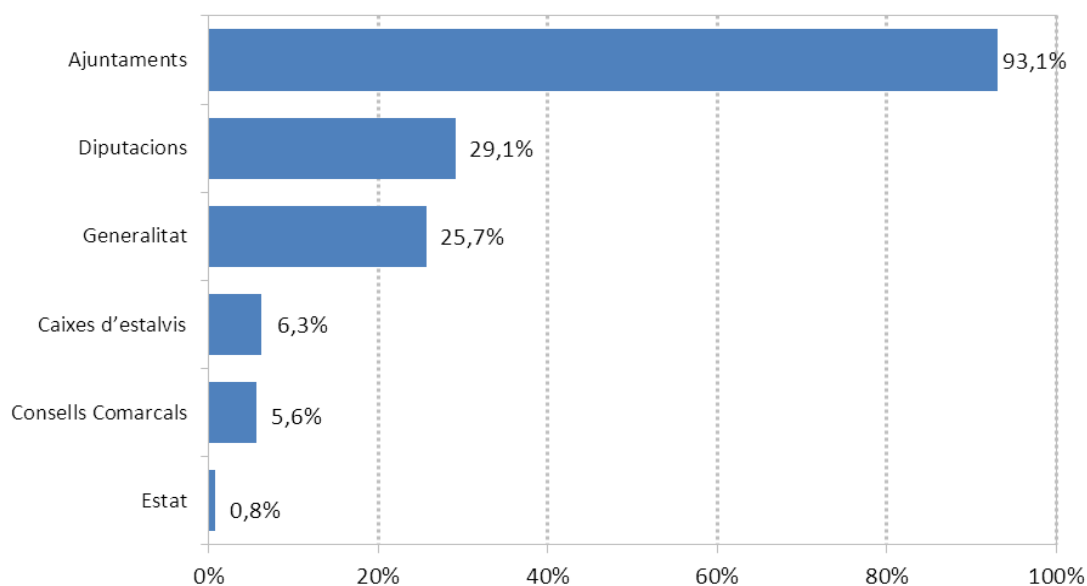

Territorialment destaquen les entitats a l'Alt Pirineu i Aran, on la distribució de l'origen dels recursos varia significativament respecte de les altres demarcacions. Així, la principal font de finançament segueix sent les subvencions que s'eleva, però, a gairebé la meitat del pressupost de les associacions. En contraposició a la resta del territori, una quarta part dels recursos provenen de recaptació de fons en lloc de les quotes d'associats, que representen tan sols l'11,7 % dels ingressos amb una importància igual a les donacions.

Quant als àmbits culturals, les colles geganteres resulten ser les entitats amb més pes de les subvencions respecte dels seus ingressos, 54,7 % del pressupost. D'altra banda, les entitats amb un grau més alt d'autofinançament són les dedicades a la comunicació i l'audiovisual amb un 54,1 % i 41 % del seus ingressos provinents de quotes dels associats, respectivament. Pel que fa a la venda de béns i serveis, els grups teatrals superen la mitjana en 10 punts percentuals, a causa, potser, de la venda d'entrades pels seus espectacles. Igualment, les colles castelleres també se situen per sobre de la mitjana en aquest concepte.

El 80,6 % de les entitats culturals catalanes respon afirmativament a la pregunta de si reben subvencions de l'administració pública. Fruit del marcat caràcter de proximitat de les organitzacions, pràcticament la totalitat del teixit associatiu rep ajuts de l'ajuntament on pertany. En menor mesura, les diputacions provincials i la Generalitat de Catalunya aporten recursos a més d'una quarta part d'entitats, en contraposició a la contribució gairebé inexistent de l'Estat. Els consells comarcals tenen una presència testimonial i complementària pel que fa als ajuts a entitats culturals de la mateixa magnitud, aproximadament, de les aportacions privades a través de caixes d'estalvi. Caldrà observar com afecta l'extinció del model tradicional de caixes d'estalvi a Catalunya i la bancarització de les entitats financeres als futurs ajuts al teixit associatiu cultural.

Gràfic 11. Ingressos de les entitats culturals per nivell d'institució pública i/o privada. 2013

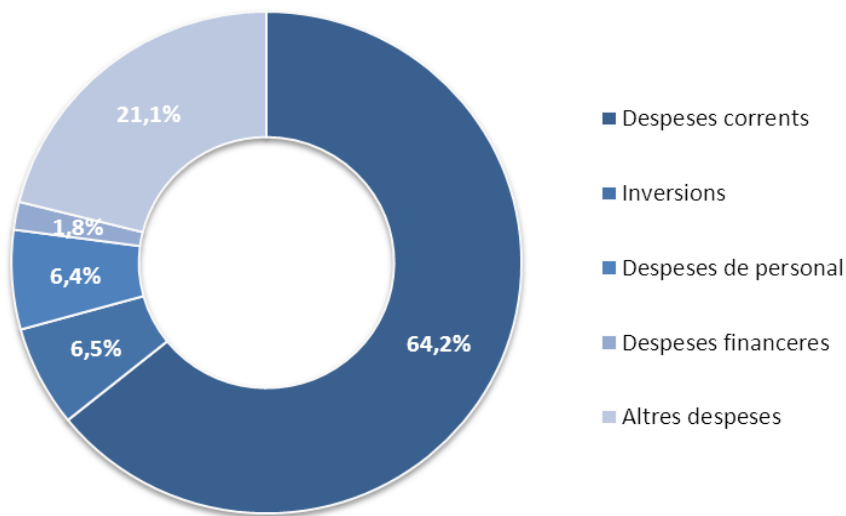

La territorialització de les subvencions mostra que les entitats de l'Alt Pirineu i Aran estan per sota la mitjana 68,7 % quant a penetració dels ajuts públics i, a més, tenen un perfil diferent pel que fa a l'origen de les subvencions: moltes en reben dels ajuntaments però en menor mesura que la resta d'entitats catalanes, la meitat de les associacions tenen suport de la Diputació de Lleida i la incidència dels ajuts de caixes d'estalvis és molt superior a la mitjana. A l'àmbit metropolità i a les comarques centrals els ajuntaments són els grans aportadors de recursos públics, ja que donen cobertura a més del 95 % d'entitats. En termes generals, la Generalitat dona suport a un percentatge d'entitats més elevat a les zones més rurals: les Terres de l'Ebre, l'Alt Pirineu i Aran i Ponent, on també és més important el paper dels consells comarcals.

Pràcticament totes les colles castelleres aconsegueixen subvencions (96,3 %), mentre que a l'extrem contrari se situen les entitats de comunicació, patrimoni i teatre amb percentatges per sota del 70 %. Pel que fa a l'origen de les subvencions, les diputacions donen suport econòmic a un bon nombre de colles castelleres i entitats de balls, dansa i cercaviles (47,7 % i 41,4 % d'associacions, respectivament). Per altra banda, les caixes d'estalvi aboquen els seus ajuts sobretot a entitats d'arts visuals i també, en menor mesura, al patrimoni.

Gairebé dos terços dels recursos de les associacions culturals es destinen a despeses corrents, és a dir, de funcionament (lloguer, tributs, compra de materials fungibles, subministraments com ara aigua, llum i telèfon, transport, etc.). Al Camp de Tarragona aquestes despeses arriben fins al 72,6 % del pressupost de les entitats. Per contra, donat el caràcter majoritàriament voluntari del personal que treballa a les entitats, les despeses de personal són molt reduïdes. En aquest aspecte destaquen, però, les despeses de personal a les Terres de l'Ebre, lligades segurament a la importància de les activitats amb presència de músics. Quant a les inversions en edificis, maquinària, mobiliari o equip informàtic, són significativament superiors a l'Alt Pirineu i Aran respecte a la resta del territori català, tot i representar només el 9,6 % de la despesa total de les associacions pirinenques.

Gràfic 12. Despeses de les entitats culturals per tipus de destinació. 2013

Sectorialment, les despeses corrents són especialment elevades en associacions de bestiar i foc a causa de l'activitat que duen a terme, que implica la compra de material pirotècnic i la disposició d'elements de seguretat; les colles castelleres i geganteres també estan al capdavant del rànquing pel que fa al pes de les despeses de funcionament, probablement per les necessitats especials de transport de la seva activitat habitual. Pel que fa a despesa de personal, és 10 punts superior a la mitjana en entitats dedicades a la música, com ja s'ha constatat a les Terres de l'Ebre, possiblement per la retribució als músics. Finalment, les inversions tenen un pes remarcable en grups de teatre, que adquireixen equipament tècnic i escènic i les entitats dedicades a l'audiovisual.

Font: Estadística del tercer sector cultural a Catalunya.
Associacions 2013

Data de publicació: octubre de 2015

Edita: Gabinet Tècnic

ISSN: 2385-3255

Dipòsit legal: B 5700-2014

Reconeixement-NoComercial-SenseObraDerivada 3.0
No adaptada de Creative Commons